

IN MEMORIAM

ANKICA ČILAŠ ŠIMPRAGA

(Knin, 9. kolovoza 1970. – Zagreb, 6. veljače 2020.)

U 50. godini života, početkom veljače 2020., napustila nas je dr. sc. Ankica Čilaš Šimpraga. Njezinim je odlaskom hrvatsko jezikoslovlje izgubilo vrsnu onomastičarku, dijalektologinju i leksikografkinju. Iako smo prije nekoliko godina s nevjericom primili vijest da je teško bolesna, zajedno s njom vjerovali smo i nadali se da će ipak na kraju borbe s opakom bolešću izići kao pobjednica te se nastaviti predano baviti znanostu – voditi projekte, objavljivati radove, rezultate svojih istraživanja prezentirati na znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu, hrabro se hvatati u koštac sa svakovrsnim izazovima i biti uzor mlađim kolegama kako se značajki pristupa predmetu istraživanja, kako ga se temeljito i sustavno obrađuje, kako se iznose znanstveno utemeljeni stavovi i zaključci, kako se argumentirano brani svoje mišljenje. Njezina i naša nadanja i vjerovanja i čudo ozdravljenja, nisu se, nažalost, ostvarila.

Ankica Čilaš Šimpraga rođena je u Kninu 9. kolovoza 1970. Doselivši se s roditeljima u Zagreb, tu završava osnovnu i srednju školu te se upisuje na Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, gdje 1996. godine, obranivši diplomski rad *Imenice u „Spovidi općenoj”*, uspješno kraju privodi studij Južnoslavenskih jezika i književnosti. Nakon što je svladala izazove zahtjevnih terenskih istraživanja i di-

jalektološkoga opisa dijelektne građe, za magistarski rad odabire temu *Fonologija ikavskih štokavskih govora između rijeka Krke i Neretve*. Potom se, oboružana dijalektološkim znanjem, upušta u nove izazove koje joj nudi bogata, a neistražena zavičajna onimija. Godine 2006. stječe titulu doktora znanosti obranom doktorskoga rada *Antroponimija i toponimija Promine*. Zahvaljujući svojem ugodnom glasu i izvrsnoj dikciji, već za studija snima zvučne knjige u Savezu slijepih i slabovidnih Hrvatske, a zahvaljujući izvrsnomu poznavanju normi hrvatskoga standardnog jezika, radi kao lektor na Hrvatskoj radioteleviziji.

Gotovo čitav svoj radni vijek Ankica Čilaš Šimpraga provela je u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Od 1997., kada se zapošljava u toj središnjoj nacionalnoj znanstvenoj ustanovi za istraživanje hrvatskoga jezika i općega jezikoslovlja, uključena je u rad na projektu *Hrvatski jezik i njegova povijest*, u sklopu kojega se (radeći na *Hrvatskome jezičnom atlasu*) bavi temama vezanim uz hrvatsku dijalektologiju.

Pošto je doktorirala, prelazi na projekt *Onomastička istraživanja u Hrvatskoj*, koji vodi akademik Petar Šimunović, a poslije njega dr. sc. Dunja Brozović Rončević (za čijega je mandata projekt preimenovan u *Onomastička i etimološka istraživanja hrvatskoga jezika*). Reorganizacijom Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, godine 2013., Ankica Čilaš Šimpraga postaje voditeljicom njegova Odjela za onomastiku i etimologiju. Uspješno vodi mlade znanstvenike – pomaže im u onomastičkome rastu, vlastitim primjerom uči ih znanstvenomu racionalizmu, kritičkomu razmišljanju te toleranciji i solidarnosti. Voditeljstvo nije doživljavala samo kao čast, nego ponajprije kao odgovornu funkciju. Svim se silama trudi opravdati povjerenje koje joj je dano izborom za voditeljicu Odjela. Da je u tome uspjela, najbolje govore njezini zapaženi znanstveni radovi i radovi njezinih suradnika te knjiga nastala kao plod višegodišnjega zajedničkog rada.

Ankica Čilaš Šimpraga suautorica je triju knjiga. Iz njihova naslova jasno se iščitavaju osnovna područja njezina znanstvenoga bavljenja i djelovanja: *Prvi školski rječnik hrvatskoga jezika* (2008.), *Prinosi hrvatskoj dijalektnoj fonologiji* (2010.) i *Rječnik suvremenih hrvatskih osobnih imena* (2018.). Uz navedene knjige, u hrvatskim i inozemnim časopisima i zbornicima radova sa znanstvenih skupova te onima posvećenim istaknutim hrvatskim jezikoslovcima, samostalno ili u suautorstvu objavila je brojne znanstvene i stručne radove. Sudjelovala je na mnogim znanstvenim skupovima u Hrvatskoj i inozemstvu. Bila je suradnica na više znanstvenih projekata u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje: uz već spomenute (*Hrvatski jezik i njegova povijest* te *Onomastička istraživanja u Hrvatskoj*) to su: *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje – JENA*, *Izgradnja hrvatskoga strukovnog nazivlja (Struna)*, *Poredbena analiza hrvatskih i slovenskih egzonima (hrv.) / Primerjalna analiza hrvaških in slovenskih eksonimov (slov.)* i *Rječnik velikoga i maloga početnog slova*. Sama je vodila dva projekta: *Baza suvreme-*

nih hrvatskih osobnih imena, na kojemu su joj suradnici bile kolege iz Instituta, i *Istraživanje antroponimije na tlu Hrvatske u XV. stoljeću*, na kojemu je okupila znanstvenike raznih struka iz više znanstvenih instituta i sa zagrebačkoga Filozofskoga fakulteta težeći interdisciplinarnosti u bavljenju hrvatskom povijesnom antroponimijom. Nažalost, potonji, izvrsno osmišljen i do svih detalja isplaniran projekt (koji je započela već oslabljena bolešću) nije uspjela realizirati.

Njezine vrline (i znanstvene i ljudske) razlogom su što joj se ime nalazilo na popisima brojnih uredništava, povjerenstava i savjetodavnih tijela. Uz ostalo valja istaknuti njezin višegodišnji angažman kao članice Povjerenstva za odobrenje udžbenika za učenje hrvatskoga jezika i književnosti pri Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, članice i višegodišnje predsjednice Savjeta za jezik i govor Hrvatske radiotelevizije, članice Terminološke skupine pri ICOS-u, članice Uredništva časopisa *Folia onomastica Croatica* i *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, članice Odbora za onomastiku i Odbora za dijalektologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, članice East Central and South-East Europe Division of UNGEGN, članice Hrvatskoga kartografskog društva itd.

Ime Ankice Čilaš Šimprage ispisano je na stranicama mnogih brojeva časopisa *Folia onomastica Croatica* – bila je korektorica, lektorica i tajnica, zatim suautorica Tekuće onomastičke bibliografije (obvezne sastavnice svakoga broja časopisa), autorica mnogih zapaženih i vrlo citiranih znanstvenih radova te prikaza onomastičkih knjiga. Kao članica Uredništva časopisa *Folia onomastica Croatica* aktivno je sudjelovala u gotovo svim fazama nastanka pojedinoga broja pridonoseći svojim angažmanom i zauzetošću njegovoj vrsnoći.

Tematika radova u znanstvenoj bibliografiji Ankice Čilaš Šimprage odaje različita, a opet povezana područja njezina znanstvenoga interesa. Početci njezina znanstvenoga puta u znaku su dijalektoloških istraživanja i objavljivanja radova dijalektne problematike. S vremenom će se u naslovima njezinih radova sve češće pojavljivati onomastičke teme. Neistražena antroponimija i toponimija zavičajne Promine nameću se kao logičan izbor i područja i tematike istraživanja. Poznavanje povijesne i suvremene sociolingvističke slike prominskoga kraja pomaže joj u tumačenju imenskoga izraza te motivacije i doimenskoga sadržaja *animā*.

Dok je uža znanstvena i stručna javnost bila upoznata s područjima bavljenja Ankice Čilaš Šimprage te su se kolege znanstvenici često pozivali na njezine radove, široj znanstvenoj i kulturnoj javnosti najpoznatija je po *Rječniku suvremenih hrvatskih osobnih imena* (2018.), knjizi čije je idejna začetnica, urednica i suautorica. O njezinoj vrsnoći najbolje govori dodijeljena joj Nagrada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za najviša znanstvena i umjetnička dostignuća u Republici Hrvatskoj za 2018. godinu za područje filoloških znanosti.

U svojim onomastičkim radovima Ankica Čilaš Šimpraga bavi se uglavnom antroponimijom i toponimijom. Zagledanjem u njezinu bibliografiju uočava se pretežitost antroponomastičkih tema. Sama ili u suautorstvu piše o osobnim imenima (*Tipovi vezanosti imena blizanaca, Muška osobna imena u Promini, Imena polaznika Croaticuma hrvatskoga podrijetla, Prilog proučavanju odraza svetačkoga imena Stjepan u hrvatskoj antroponimiji, Prilog proučavanju osobnih imena u 16. stoljeću (na primjeru vlastelinstava Susedgrad i Donja Stubica), Reflections of the saintly name Anthony in Croatian anthroponymy, Imenska osnova bog u hrvatskoj antroponimiji s osobitim osvrtom na osobna imena, Branka i ostala imena s osnovom brani u hrvatskoj antroponimiji*), o osobnim i obiteljskim nadimcima (*Osobni nadimci u seoskoj sredini na primjeru Promine, Obiteljski nadimci u Promini*), o prezimenima (*Razvoj prezimenskog sustava na Miljevcima*) i o etnicima (*Etnici i ktetici u kajkavskome narječju, Etnici i ktetici – standardni jezik i stanje na terenu, Etnici i ktetici u Drniškoj krajini*).

Malobrojniji u usporedbi s antroponomastičkim radovima, ali jednako važni jesu radovi u kojima se autorica bavi toponomastičkim temama: *Suvremena toponimija otoka Paga, Ojkonimski tipovi u Drniškoj krajini s osobitim obzirom na ojkonime na -(j)ane, Toponimija miljevačkih sela Kaočina i Ključa*. Od osobitoga je značenja njezin prilog standardizaciji stranih geografskih imena u hrvatskome jeziku (kao jezična savjetnica sudjeluje u izradi knjiga *Hrvatski egzoniimi I i II*) te angažman u funkciji nacionalnoga stručnjaka za onomastičke termine i standardizaciju zemljopisnih imena pri hrvatskim prevoditeljskim odjelima u Europskoj komisiji.

Ankica Čilaš Šimpraga među rijetkim je hrvatskim onomastičarima koji su se bavili hrvatskom zoonimijom pokazujući kako i ti onimi svojim zakonitostima i značajkama također zavređuju pozornost (*Nacrt za zoonomastička istraživanja (na primjeru konja), Iz hrvatske zoonimije: imenovanje krava*).

Svaka znanost ima svoju terminologiju, pa tako i onomastika. Da se onomastičkoj terminologiji nije posvećivalo dovoljno pozornosti, pokazatelj je činjenica da hrvatskoj onomastici nedostaje cjelovit i sustavan terminološki priručnik. Od osobite su važnosti radovi Ankice Čilaš Šimprage u kojima upozorava na potrebu jednoznačne i usustavljene onomastičke terminologije (*Pogled u hrvatsku onomastičku terminologiju, Croatian Onomastic Terminology Related to Sainly Names*). Osim toga, svojim angažmanom u terminološkim i standardnojezičnim leksikografskim projektima pridonosi ujednačavanju i pravilnomu definiranju onomastičkih termina.

Uklapanje imenā u standardnojezičnu normu nezaobilazna su onomastička tema. Njome se Ankica Čilaš Šimpraga bavi u radovima naslovljenim *Vokativ prezimena muških osoba u hrvatskome jeziku, Imena u nastavi hrvatskoga kao*

inoga jezika, A comparison of Croatian and Slovenian exonyms, Prilog standardizaciji imena stranih zemljopisnih objekata u hrvatskome jeziku.

Pridodaju li se navedenom brojni stručni radovi, prikazi knjiga hrvatskih i stranih onomastičara, popularizacija onomastičkih tema u novinama, televizijskim i radijskim emisijama, odnosno senzibiliziranje šire javnosti za imensku problematiku te već spomenuta članstva i aktivna sudjelovanja u radu brojnih važnih strukovnih udruga, odbora i povjerenstava – pokazuje se sva širina njezinih interesa i angažmana.

Ankica Čilaš Šimpraga bila je vrijedna i uzorna znanstvenica – visoko motivirana za znanstvenoistraživački rad, predana radu, odgovorna, savjesna i ustrajna. Bez obzira na to je li radila samostalno ili u timu, maksimalno se trudila, ne štedeći se ni kad joj je zbog uznapredovale bolesti ponestajalo fizičke snage. Njezini se radovi odlikuju preglednošću, metodološkom besprijekornošću, temeljitošću, sustavnošću i značajkom argumentiranošću. Uza svu potrebnu znanstvenu ozbiljnost i strogoću, Ankica je bila skromna, nenametljiva i samozatajna, osoba koja je osvajala svojom vedrinom i srdačnošću, optimizmom, ljudskom toplinom i plemenitošću. Takvu ju poznamo svi koji smo s njome surađivali, koji smo joj bili kolege i prijatelji. Takvu ćemo ju uvijek pamtiti.

Odlaskom Ankice Čilaš Šimprage hrvatska je onomastika izgubila vrsnu znanstvenicu. Nijedan pregled povijesti onomastičkih istraživanja u Hrvatskoj potkraj 20. i početkom 21. stoljeća, nijedno sumiranje rezultata tih istraživanja neće biti potpuni bez spomena njezina imena. Ono će biti trajno upisano u povijest hrvatske onomastike, čijemu je razvoju svojim radovima, djelovanjem i međunarodnoj prepoznatljivosti dala velik prinos.

Anđela Frančić